

Konec Československa: 30 let od vily Tugendhat-recenze

svobodny-svet.cz/konec-ceskoslovenska-30-let-od-vily-tugendhat-recenze

25. listopadu 2022

Institut Václava Klause nedávno vydal knihu „Konec Československa: 30 let od vily Tugendhat“. Na tuto knihu se nyní v krátké recenzi podíváme. **A zavzpomínáme na staré časy.**

Jádro knihy tvoří zejména texty či přesněji rozhovory presidenta Václava Klause. Ty podávají stručný přehled o tom, jak a proč k rozdělení Československa došlo. Podle Václava Klause bylo rozdělení státu fenoménem té doby, kterému se nedalo vyhnout [1]. Ostatně těch rozpadajících se států bylo v té době více (SSSR, Jugoslávie, Etiopie, vznikly tehdy i státy Namibie a Palau). Já za velmi důležité považuji toto tvrzení z uvedené knihy: „Že se úžasným způsobem podařilo rozdělit zemi, a teď nepřeháním, bez jediného výstřelu, ale i jediné facky nebo rány pěstí, je věc úžasná. Občas tedy létala vajíčka. Když jste stáli u mikrofonu a mluvili na náměstí.“ [2]. Vzhledem k situaci v bývalé Jugoslávii, kde se zcela regulérně bojovalo a situace zde není zřejmě zcela vyřešená dodnes a i konfliktům na území

bývalého Sovětského svazu, je to něco, co stěží můžeme nějak přecenit. A lidem, kteří za tímto zcela mírovým rozdělením Československa stáli a podíleli se na něm, ať už jde o samotného Václava Klause, Vladimíra Mečiara a i jiné lidi, patří jistě mnoho díků. Mohlo to dopadnout jinak. Ale zpět ke knize. Na otázku toho, kdo byl největším odpůrcem rozdělení federace, a kdo naopak chtěl rozvod profesor Klaus odpověděl, že v jeho politickém okolí, pokud jde o ODS, tak tam byl názor naprosto jednoznačný (čili rozdělení). Opakem toho byli havlisté všeho druhu, kteří snili o světové vesnici, propojení světa, kosmopolitismu a tak dále [3]. Klaus v knize také poukazuje na četné politické přehmaty Václava Havla, které vysvětlují to, proč na Slovensku nebyl a není Havel příliš populární. Šlo třeba o zrušení zbrojního průmyslu na Slovensku nebo tvrzení o králíkárnách na sídlišti Petržalka [4].

Velmi zajímavé je Klausovo tvrzení, že rozdělení Československa bylo čistě českou a slovenskou záležitostí.

Dle něj byla tehdy mimořádná doba. Nejsvobodnější situace za staletí a my jsme měli absolutní svobodu rozhodovat se sami. USA, Německo, Rusko měli jiné starosti a Evropská unie tehdy ještě neexistovala [5].

Dle Klause jsou současné vztahy mezi Čechy a Slováky velmi přátelské a oba národy nemají pocit, že žijí na úkor toho druhého. Takže se nic nezhoršilo, naopak je všechno bez problémů. A dle něj rozdělení státu napomohlo určitě ke zlepšení celkových vztahů [6]. Já si osobně pamatuji, že sdělovací prostředky té doby ovládaly neustálé spory mezi Čechy a Slováky a po rozdělení státu postupně tyto spory ustávaly a po pár letech prakticky zcela z éteru zmizely. Před 30 lety (někdy v roce 1991 nebo 1992) jsem spolu s rodiči a bratrem procházel po bratislavském náměstí SNP okolo jedné „pro slovenskostátní“ demonstrace. Radši jsme drželi jazyk za zuby, protože nikdo z nás nemluvil slovensky, ale jen česky a pelášili jsme rychle pryč od toho značně fanaticky vypadajícího davu. Dnes může

člověk v Bratislavě šprechtit po česku, jak chce, lidé jsou k němu mnohdy i poměrně dost milí. Řekl bych, že jsou více příjemní než je pravidlem v západní polovině našeho státu.

Sám Klaus nicméně neusiloval o to, aby se Československo rozdělilo, z jeho strany šlo víceméně o to, že si uvědomil to, že Slováci prostě ve společném státě žít nechtějí. Při jednom neoficiálním setkání se slovenským premiérem Jánem Čarnogurským mu tento prostě řekl: „My prostě chceme samostatné Slovensko!“ Podobně se vyjádřil Vl. Mečiar při setkání v Brně. Klaus k tomu v knize píše: „Z toho prvního brněnského setkání jsem se vracel do Prahy s pocitem, že slovenský postoj musím přijmout a oznámit, že to asi nikam dál nepovede. A Slovensko se mezitím v tomto pocitu utvrzovalo.“ [7]. V knize se zmiňuje i možnost referenda. Za referendum o samostatnosti Slovenska Klaus však považoval už výsledek voleb na Slovensku v roce 1992, kdy se do parlamentu nedostala s výjimkou jedné maďarské politické strany, žádná politická strana, která chtěla pokračovat ve federaci. V Českých zemích dle něj nemělo žádné referendum smysl. Jaká by byla otázka v referendu pro Čechy? Mají Slováci právo na to, aby odešli ze společného státu? Klaus k tomu říká, že právo Slováků odejít ze společného státu nikdo nemohl zpochybňovat [8]. Jen okrajově je v knize zmíněna ta skutečnost, že Slovensko vlastně České země stálo docela dost prostředků. Více to připomíná článek Jiřího Weigla také obsažený v recenzované knize. Ten zmiňuje penězovod na Slovensko. A i třeba to, že převedení důchodového účtu na federální úroveň Slovensku velmi finančně ulevilo, protože federální rozpočet byl z velké části tvořen příjmy z Českých zemí [9].

Rád bych při této příležitosti uvedl o těchto transferech několik faktů. Ty totiž vysvětlují to, proč i na české straně byl u některých (a nebylo jich dle mého málo) lidí zájem se se Slovenskem rozejít. Dle kolektivu hospodářských historiků okolo Václava Průchy platilo, že: „K ekonomickému rozvoji Slovenska přispíval přesun zdrojů z českých zemí na Slovensko. Ačkoliv jeho přesnější

kvantifikace naráží v centrálně řízené ekonomice na těžko řešitelné metodické problémy, je možno odhadnout, že na Slovensko bylo dlouhodobě přesouváno několik procent z národního důchodu vytvořeného v českých zemích. Zpomalení hospodářského vývoje ČSSR a stagnace reálných příjmů v 80. letech vyvolávaly v české veřejnosti i v českých odborných kruzích náladu proti dalším přesunům prostředků na Slovensko. Stagnační tendence postihovaly i slovenské obyvatelstvo, ale výzkumy potvrzovaly celkově větší spokojenost Slováků s hospodářskou a sociální situací ve srovnání s Čechy.“. Z oficiálních míst se od poloviny 80. let stále zřetelněji ozývaly hlasy, že proces vyrovnávání ekonomické úrovně byl v hrubých rysech dokončen [10].

Alespoň odhad výše transferů se dá ze statistik uvedených v Průchově knize „Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992“ vyčíst, a to z porovnání užitého národního důchodu (utracený národní důchod) a vytvořeného národního důchodu: „V letech 1969-80 činil na Slovensku souhrnný rozdíl obou veličin v běžných cenách 151 mld. Kčs a užitý národní důchod za toto dvanáctileté období převýšil vytvořený národní důchod o 12 %. Naproti tomu v českých zemích byl užitý národní důchod nižší než důchod vytvořený. Podle propočtů ekonoma Alexeja Báčka bylo v letech 1971-80 přesunuto z českých zemí na Slovensko 124 mld. Kčs, což představovalo 4.4 % národního důchodu vytvořeného v českých zemích.“ Pro roky 1981 až 1989 činil tento rozdíl mezi vytvořeným a užitým národních důchodem v běžných cenách 119 mld. Kčs a Slovensko mělo proti své tvorbě k dispozici navíc o 8.7 % prostředků. Z tabulky 3.8 na straně 695 se dá vypočítat alternativně porovnáním vytvořeného a užitého národního důchodu, kolik českého národního důchodu (ovšem bez zahraničního obchodu, což může být poněkud problém) plynulo na Slovensko. Pro rok 1970 jsem tedy vypočítal 3.8 %, pro rok 1980 ještě 2.96 % a pro rok 1989 již jen 1.6 % [11]. Částky si vynásobte sedmi abyste se zhruba dostali na dnešní sumy.

Každopádně novou knihu z Institutu Václava Klause lze jen doporučit. Popisuje naši poměrně nedávnou minulost a poukazuje na to, že pokud obyvatelstvo nějakého státu spolu nedobře vychází, je možné se slušně a kulturně rozejít. To je lekce, která se neztratí ani v dnešním světě.

| bawerk.eu

[1] KLAUS, V. aj. Konec Československa: 30 let od vily Tugendhat. Praha: Institut Václava Klause 2022, str. 31.

[2] Ibid., str. 33.

[3] Ibid., str. 37.

[4] Ibid., str. 37.

[5] Ibid., str. 41.

[6] Ibid., str. 42.

[7] Ibid., str. 46-47.

[8] Ibid., str. 49.

[9] Ibid., str. 23-24.

[10] PRŮCHA, Václav. Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 2. svazek. Brno: Doplněk 2009, str. 695-696. Čechami jsou zde myšleny celé České země.

[11] Ibid., str. 711-712 a. 695. Tab. 3.8. Autoři knihy připomínají, že se do národního důchodu obou republik nezapočítával zahraniční obchod, užitý národní důchod se snižoval o ztráty, které v národním hospodářství vznikly. Roku 1989 měl činit národní důchod Českých zemí 378 miliard Kčs – viz Ibis., s. 708. Tab. 3.10.

■ ■ ■ ■ ■ (1 votes, average: **5,00** out of 5)

>> Podpora

Svobodný svět nabízí všechny články zdarma. Náš provoz se však neobejde bez nezbytné finanční podpory na provoz. Pokud se Vám Svobodný svět líbí, budeme vděčni za Vaši pravidelnou pomoc. Děkujeme!

Číslo účtu: 4221012329 / 0800

>> Pravidla diskuze

Než začnete komentovat článek, přečtěte si prosím pravidla diskuze.

>> Jak poslat článek?

Chcete-li také přispět svým článkem, zašlete jej na e-mail: redakce (zavináč) svobodny-svet.cz. Pravidla jsou uvedena [zde](#).

